

Vatandaş Türkçe Konuş Kampanyalarından Kürt Tilkisi Ermeni Koyununa

— Sami Biber · 09 Kasım 2022

"VATANDAŞ TÜRKÇE KONUŞ !" KAMPANYALARINDAN KÜRT TİLKİSİ, ERMENİ KOYUNUNA...---6. BÖLÜM--

1936 Yılına gelindiğinde Atatürk'ün dil konusu kadar önem verdiği iki konu daha vardı: 1- Boğazlar meselesi 2- Hatay Sorunu.

Boğazlar meselesi bilindiği gibi 20 Temmuz 1936 Tarihli Montrö Sözleşmesi ile halledilmişti ve Boğazların yönetimi artık uluslar arası bir komisyonunda değil Türkiye Cumhuriyetinde olacaktı. (Bunun ayrıntılarına girmeyeceğim konumuz dışında olduğu için.)

Hatay sorunu ise çözüme bayağı yaklaşmış ama henüz çözülememişti. Kırk Asırlık Türk Yurdunu bir an önce Türkiye Cumhuriyeti topraklarına dahil etmek gerekiyordu. O sebeple Atatürk dil konusunu şimdilik askıya almıştı.

Evet... Atatürk, dil konusunu hem bu iki sorun hem de rahatsızlığı sebebiyle askıya almış olsa da özellikle belediyeler " Vatandaş Türkçe Konuş!" davasına dört elle sarılmışlar ve Türkçe konuşmayan vatandaşlara cezalar kesmeye başlamışlardı.

Mesela?

1936'da Tekirdağ, Lüleburgaz ve Edirne belediyeleri halka açık yerlerde Türkçe olmayan dilleri konuşanlara para cezası vermeyi öngören kararnameler çıkarmıştı.

Hemen ardından Diyarbakır, Adana, Ankara ve Kırklareli gibi şehirlerde de benzer kararnameler yayımlanmıştı.

Zaman zaman bu iş öylesine çığırından çıkıyordu ki ülkemizi ziyarete gelen Turistler bile " Vatandaş Türkçe Konuş !" kampanyasının hışmına uğrayıp hapse atılıyordu ve zavallılar Türk olmadıklarını anlatana kadar akla kararı seçiyorlardı.Ama yine de bu kampanyalardan en fazla etkilenen yani mağdur olanların Türkçe bilmeyen Ermeniler, Rumlar, Yahudiler ve Kürtler olduğu kesindi.

27 Aralık 1937'de CHP Milletvekili Sabri Toprak, TBMM'ye bir kanun teklifi sundu. Bu kanun teklifi şöyleydi:

"Türk devleti tâbiyetinde olup da, millî ve ırkî lisanlarından gayri bir ecnebi lisanını, millî Türk dili, yahut ırkî dili yerine olarak, yalnız oturdukları evin haricinde, gerek âilesi efradı ile ve gerekse diğer bir vatandaş ile konuşmayı itiyat edinenler(alışkanlık haline getirenler), yirmi dört saatten bir haftaya kadar hapsolunurlar veyahut on liradan yüz liraya kadar nakdî para cezası ile mahkûm olurlar. Bu nakdî cezanın yarısı cürmü bulan memurlara mükâfat olarak verilir.(Yani suçu işleyenihbar ya da tespit edene suçluya verilen para cezası miktarının yarısı oranında ödül verilir."

Tasarıya göre, anadilleri ne olursa olsun Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının Türkçeden başka bir dille ancak oturdukları evde konuşmaları mümkündü. Toprak, kamusal alanda hiç kimsenin Türkçe dışında "yabancı dil"le konuşmasını istemiyordu.

Bu kanun tasarısı TBMM'de kanunlaşmadı ama 1938'de hâlâ Türkçe konuşmayan vatandaşa cezalar veriliyordu.

1940'lı yıllarda " Vatandaş Türkçe Konuş !" kampanyası artık tamamen hız kesmişti çünkü gerek üniversite öğrencilerinin gerek ülke aydınlarının ve hatta hükümetin önünde çok daha önemli bir mesele vardı. Şimdi pek çok okurum bu meselenin 2. Dünya Savaşı olduğunu düşüneceklerdir ki doğrudur ama II. Dünya Savaşı, bu savaş sebebiyle yaşanan ekonomik sıkıntılardan çok daha önemli(!) bir sorunumuz vardı: Turancılara göre koskoca Türkiye, hızlı bir şekilde Komünistleşiyordu. Sosyalistlere göre ise ülke bu Irkçı – Turancılar yüzünden giderek Faşistleşiyordu.

Kısaca 1940'lı yılların davası " Vatandaş Türkçe Konuş!" Davası değil, memleketi Komünistlerden ya da tam tersine Faşistlerden temizleme davasıydı.

Hükümetin davası ise ülkeyi her ikisinden de temizlemektir.

Hükümet, Faşist saydığı İrkçı- Turancıları(Mesela Alparslan Türkeş- Nihal Atsız) tabutluklarda inim inim inletti. Komünistleri de ya zindanlarda çürüttü ve yurt dışına kaçırttı (Nazım Hikmet gibi) ya da tetikçiler vasıtasıyla direkt kafasına sıktırdı (Sabahattin Ali gibi)

1950'de bilindiği gibi 1923'den bu yana ülkeyi yöneten parti iktidarı kaybetti. 1950'li yılların ilk yarısı sakin geçti. " Vatandaş Türkçe Konuş !" Diyen yoktu bu yıllarda. Ama 1955 yılında yaşanan bir olay " Vatandaş Türkçe Konuş !" olayını yine hortlattı. Peki bu olay neydi?

Bu olay 6 Eylül 1955'de Selanik Üniversitesinde Siyasal Bilgiler Öğrencisi olan Oktay Engin'in, Türkiye'ye Selanik'teki Atatürk'ün evine bomba atıldığı yolunda bir haber ilemesiyle başladı.(Haber tamamen uydurmaydı.)

Bu haber aynı gün saat 13.30'da Türk radyolarından günün flaş haberi olarak yayınlanınca zaten Kıbrıs olayları sebebiyle diken üstünde olan vatandaşlar, başta İstanbul olmak üzere ülkemizin pek çok ilinde azınlıklara ait dükkanları, ibadethaneleri ve evleri yerle bir etmeye başladılar ve bu eylem 7 Eylül 1955 günü de devam etti.

Eylem sonunda resmi açıklamalara göre 11 kişi öldürülmüş, 4.214 ev, 1.004 işyeri, 73 kilise, bir sinagog, iki manastır, 26 okul ile aralarında fabrika, otel, bar gibi yerlerin bulunduğu 5.317 mekân saldırıya uğramıştı. Maddi hasarın o günün rayiçlerine göre 150 Milyon ile 1-Milyar TL arasında olduğu tahmin edilmekteydi.

Peki 6-7 Eylül olaylarının çıkmasında baş aktör olan Oktay Engin'e ne oldu? Yaşlı bir Nevşehirli değilseniz veya 6-7 Eylül olaylarını hiç okumadıysanız asla tahmin edemezsiniz.

"Vatandaş Türkçe konuş!" kampanyası 1960 İhtilalinden sonra nasıl bitti peki?

Onu ve daha sonraki kampanyaları gelecek bölümde açıklayalım.